

τόχον. Ἄλλο ζήτημα ἐάν μερικοὶ ἐπιστήμονες ἐξηγούν τὸ πᾶν διὰ τῆς ἐπιστήμης των· αὐτοὶ δὲν εἶναι ἐπιστήμονες, ἀλλὰ ἀγύρται καὶ ἀπάηλοι τῆς ἐπιστήμης.

Περαιτέρω ὁ κ. Ἀπ. γράφει: «Καμιά ἀμφισβόλια τώρα· μόνη ἡ φιλοσοφία εἰμπορεῖ νὰ μᾶς δώσῃ τὸ κλειδί τῆς πραγματικότητος». Ναί, ἀλλὰ ἡ φιλοσοφία δὲν εἶναι κτῆμα μᾶς, οὔτε δυνάμεθα νὰ τὴν ἐπικαλεσθῶμεν ἀνά πασάν στιγμὴν καὶ αὕτη εἶναι ἡ διαφορά τῆς ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην. Ὁ ἴδιος ὁ κ. Ἀπ. γράφει πάλιν ὅτι τὸ μέσον τῆς φιλοσοφίας εἶναι ἡ ἐνόρασις. Διὰ τῆς ἐνοράσεως ὁ φιλόσοφος συλλαμβάνει τὴν ἐννοαν τῆς πραγματικότητος. Καλὰ, ἐκεῖνος εἰμπορεῖ νὰ δραματίζεται καὶ ἐγὼ συνήθως ἀκούω ἤχους ποῦ δὲν τοὺς ἀκούουν οἱ πλανῖοί μου. Πῶς ὅμως θὰ κάμω τοὺς πλανῖνους μου ν' ἀκούσουν καὶ ἐκεῖνοι τοὺς ἤχους ποῦ ἀκούω ἐγὼ; Καὶ μήπως ξεύρω ποτε θὰ εἰδῶν οἱ ἤχοι αὐτοὶ διὰ νὰ συστήσω εἰς τοὺς πλανῖνους μου νὰ προσέξουν, διὰ νὰ ἐπαληθεύσῃ καὶ τὸ λεγόμενον τοῦ κ. Ἀπ. ὅτι: «Δὲν εἶναι προνόμιον κανενὸς ἡ ἐνόρασις. Μπορεῖ νὰ λάμψῃ σὲ κάθε ψυχῇ, ἀν τὸ ζήτησιν μὲ πάθος, μ' ἐπιμονή, μ' ἀδιάκοπες προετοιμασίας». Εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ προετοιμαζῇται δέκα καὶ εἴκοσι χρόνια διὰ νὰ ἴδῃ ἢ ν' ἀκούσῃ κατὰ τὸ ἐξωκοσμικόν καὶ νὰ μὴ τὸ ἐπιτύχῃ. Ἀλλ' ὅσοι ποιοὺς θὰ ἔχῃ αὐτὴν τὴν ὑπομένην νὰ ἐγατενίσῃ διαρκῶς τὸ ὑπερπέραν καὶ νὰ ἀκροάζεται ἀπὸ τόσο μακρινὴν ἀποστάσιν, ἐνθ' ὃ Ὑψιστος ἐπιδαφιλεῖται ἀπειρώτως, ὅταν θέλῃ, τὴν σοφίαν Του εἰς ἀνθρώπους ἀνυπόπτους καὶ ταπεινοὺς καὶ τοὺς φωτίζει τὴν ὄραν ποῦ εἶναι προσηλωμένοι εἰς τὰ ταπεινά ἔργα των; Πῶς ὁ κ. Ἀπ. ἀφαιρεῖ αὐ-

τὴν τὴν θαίαν χάριν, τὴν προνομίαν, οὕτως εἰπεῖν, ἀπὸ τοὺς φιλοσόφους μὲ τὴν ἐνόραν, μὲ ὅσην σβήναι ἀπὸ τὸν μαυροπίνακα καὶ τὴν ἐπιστήμην;

Ἀλλὰ φεῦ! ἐπ' αὐτῷ καὶ ἄλλο ἀποτρόπαιον νὰ ἀναγνώσωμεν εἰς τὸ πρῶτον αὐτὸ μεταφυσικόν κεφάλαιον. Ὁ κ. Ἀπ. οὔτε ὀλίγον οὔτε πολὺ ὁμιλεῖ περὶ ἐνορατικῆς φιλοσοφίας, ἐνθ' ὃ μέσον τῆς φιλοσοφίας, καὶ τῆς χειρίσεως ἀκόμη ὥρας εἶναι ἡ ἐνόρασις καὶ δὲν εἶναι νοητὴ φιλοσοφία χωρὶς ἐνόρασιν.

Καὶ ἀρχίζω νὰ ὑποπτεύωμαι τὸν πανάθλιον φίλον μου τὸν Λάμπην τὸν Ἀστρινόν. Ὁφείδει ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Ἐγὼ δὲν ἐγνώριζα τὴν ἀγνωστον χώραν εἰς τὴν ὅποιαν περιπλανήθη καὶ εἰς τὴν ὅποιαν, ὡς ἔγραψεν, οἱ ἀνθρώποι ἦσαν πολὺ παράξενοι εἰς τὴν σκέψιν καὶ συνέχουν τὰ ὅρια τοῦ ὁρθοῦ λόγου καὶ ἡ ἀσυναρτησία οὐδεμίαν ἐπροξένει αἰσθησιν.

Ἀλλὰ ὁ κ. Ἀπ. εἶναι πολὺ νέος ἀκόμη καὶ ἐλπίζομεν εἰς προσεχὲς ἢ ἄλλον νὰ δοκιμάσωμεν τὴν εὐχαρίστησιν (νὰ ἀνακαλέσωμεν τὰς σημερινὰς μᾶς γνώμας διὰ τὸ βιβλίον του. Ἡ λήθη, σπουδαιότατος παράγων ἀναγεννήσεως, θὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν κ. Ἀ. νὰ ἐκδόσῃ νέον βιβλίον, πλουσιώτερον μὲ παραδείγματα, μὲ συνέπειαν, μὲ ὀλίγα κόκκαλα καὶ νεῦρα καὶ νὰ ἀισθανθῶμεν ἐπάνω μας τὸ βάρος τῆς φιλοσοφίας του νὰ μᾶς πείθῃ, νὰ μᾶς ἐκλύῃ, νὰ μᾶς ἡγαθύνῃ, τέλος πάντων κάτι νὰ μᾶς κάμῃ, καὶ τότε «ὡς Ζυζήτησις» μὲ χαρὰν θὰ ἀνακαλέσῃ τὰς σκέψεις τῆς αὐτῆς καὶ θὰ ἀνακαλέσῃ νὰ λύσῃ τὴν σημερινὴν τῆς δυσκαμψίας καὶ ἀδιαλλακτικότητος μὲ καλοὺς φίλους καὶ σπουδαιότητας τῆς συνάμα.

Ε. Ζ.

ΑΡΜΥΡΗ Η ΛΑΜΠΡΗ

— Ἄντε, ποῦ θὰ μιλήσῃς καὶ σὺ ὁ ψωμολιμασμένος...

— Μπρὲ!.. πῶς εἶπες; ἔξαφνίσθηκε ὁ Γιωργάκης ὁ Βατζαχτάκης ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Ζήκου, ποῦ τὸν ἐθεωροῦσε πρῶτο φίλο του.

Ἐκτός ὅτι δὲν εἶχαν τίποτε ἀναμεταξύ των, ὁ Ζήκος, ὁ προὔχοντας τοῦ χωριοῦ, ποῦ εἶχε καὶ καφενεῖο, εἰσέφερε πολὺ καλὰ ὅτι ὁ Γιωργάκης ὁ Βατζαχτάκης εἶχε σωστὰς διανόσεις λίρες, ποσὸν μεγάλο δι' ἓνα ἀνθρώπο ποῦ ἔως χθὲς ἀκόμη ἔκαμνε τὸν ἐμποροαγωγιάτη.

Συγχυσμένος καὶ παραξαισμένος ἀπὸ τὴν ὕβριν αὐτὴ τοῦ Ζήκου, σηκώθηκε καὶ ἔφυγε ἀμέσως ἀπὸ τὸ καφενεῖο καὶ ἐπῆγε εἰς τὸ σπίτι του. Ἀλλὰ δὲν εἶπε σὲ κανένα τίποτε, οὔτε εἰς τὴν γυναῖκα του, οὔτε εἰς τὰ κορίτσια του. Γιατί θὰ εἶχε κακὴ ἀπήχησι αὐτὸ καὶ εἰς τὴν γειτονιά καὶ εἰς τὴν ἴδια τὴν γυναῖκα του. Δὲν ἦτο πολὺς καιρὸς ποῦ ἐκαμάρωνε ὅταν ἐκάθητο ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ

του καὶ ἔλεγε εἰς τίς γυναῖκες τῆς γειτονίας τί τοῦ εἶπε ὁ Ζήκος καὶ ποῦ ἔφαγε τὸ μεσημέρι μὲ τὸ Ζήκο καὶ μὲ τὸν Γατζῆ καὶ μὲ τὸν Γκούρα, καὶ τώρα πῶς θὰ ἔλεγε ὅτι ὁ Ζήκος τοῦ εἶπε αὐτὸ τὸ λόγο;

Τὸ μόνο ποῦ ἐνόμιζε σκόπιμο ἦτο νὰ μὴν πατήσῃ ὅλο τὸ χειμῶνα εἰς τὸ καφενεῖο τοῦ Ζήκου. Ἀλλὰ καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ Ζήκου αὐτὸς ἦτο. Ὁ Βατζαχτάκης ἦτο στομαχικός καὶ περπατοῦσε ὅλα μὲ τὴ σόδα καρμπονάτα εἰς τὴν τσέπη. Εἶχε μὴ μεγάλη ταμπакιέρα γεμάτη σόδα καὶ κάθε λίγο τὴν ἐβγάζε ἀπὸ τὸν κόρφο του. Ἡ ἀπὸ τὰ ζουνάρια του καὶ μ' ἓνα τραμπουλόχαρτο ἔπαιρνε σόδα πολὺ, ξηρή, ἀχώνευτη καὶ ἔπινε ἀπὸ πᾶνω νερό. Καὶ κάθε τόσο ἀγόραζε σόδα ἀπὸ τὸ μπακάλικο τοῦ Ζήκου. Εἰμπορεῖ νὰ ἀγόραζε εἴκοσι ὀκάδες σόδα τὸ χγόνο. Καὶ ὅχι μόνον σόδα, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ εἶδη μπακαλικῆς ἀπὸ τὸ μπακάλικο τοῦ Ζήκου τὰ ἔπαιρνε. Ἦτο δὲ φαγάς

και καλοπληρωτής και ο Ζήκος δὲν εἶχε κανένα συμφέρον νὰ τὸν κακιώσῃ. Ἀλλὰ ὁ Βατζαχτάνης, ἐπειδὴ ἦτο στομαχικός και ἔπαιρνε σόδα, ἐρεύγετο κάθε τόσο παταγωδῶς, και ὁ Ζήκος κάθε χρόνο περί τὰ τέλη Νοεμβρίου, όταν ἄρχιζαν τὰ κρύα και ἔδωζε εἰς τὸ καφενεῖο τῇ σόμπα, και θὰ περιμαζεύονταν οἱ πελάτες μέσα και θὰ ἔκλειαν τὰ παράθυρα και θὰ ἐστούπωναν ὅλες τίς χαρμάδες με τραπουλόχαρτα, μαζὶ με ὅλες αὐτὲς τίς προετοιμασίες διὰ τὸν χειμῶνα, ἐθεωροῦσε ἀπαραίτητο νὰ μαλώσῃ και με τὸν Βατζαχτάνη δι' ὁποιαδήποτε ἀφορμὴ ἢ και χωρίς ἀφορμὴ, μόνον και μόνον διὰ νὰ τὸν κάμῃ νὰ μὴν πηγαίνῃ τὸν χειμῶνα εἰς τὸ καφενεῖο του. Διότι με τὰ συνεχῆ και παταγώδη ἐρεύγματά του ἐγέμιζε με δυσωδία τὴν περιορισμένη ἀτμόσφαιρα τοῦ καφενεῖου.

Ὅταν δὲ θὰ ἔμπαινε ὁ Μάρτης, ὅποτε ἔδωζαν ἀπὸ καμμιὰ καρέκλα ἔξω και ἀνοίγαν ἀπὸ κανένα παράθυρο, τότε τὰ ἔφκιαχνε πάλι με τὸν Βατζαχτάνη. Δὲν ἐχρησίευστο δὲ και πολὺς κόπος. Ἐπῆλθε μόνον νὰ τοῦ ἔλεγε :

— Τί γίνεσαι, κύριε Γιωργάκη; ἀμέσως τὸν ἔκοψε και ὅλα ἐγίνοντο μέλι γάλα, πρὶν ἀκόμη τελειώσῃ ἡ λέξις «κύριε».

Ἀγαποῦσε τὰ μεγαλεῖα και τὰς καλὰς συναναστροφάς ὁ Βατζαχτάνης, μὰ ἔλα πού εἰς ὅλην τὴν ζωὴν του ἔζησε πτωχὸς και χρεωμένος; Ἐδούλευε σκυλίσια και ἐγύριζε με τὸ μουλάρι του ὅλην τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμυλία και τὴν Βουλγαρία κοπανίζοντας ἄβρα· ἐνθ' ὁ ἥλιος ἦτο μέσα εἰς τὰ πόδια του, μέσα εἰς τὴν αὐλὴν του, ἀλλὰ τόσα χρόνια δὲν τὸν ἔβλεπε.

Ἡ γυναῖκα του διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ ψωμί τῶν παιδιῶν της και διὰ νὰ ἀνακουφίσῃ τὸν ἄνδρα της, ἔκαμε ἕνα φοῦρνο μέσα εἰς τὴν αὐλὴν της και τόσα χρόνια ἐφοῦρνιζε τὰ ψωμιὰ τῆς γειτονίας. Ἀλλὰ με αὐτὸ δὲν εἰμποροῦσε νὰ βγάλῃ πολλὰ. Καί ποτε δὲν ἔκοψε οὔτε ἐκεινῆς τὸ κεφάλι οὔτε τοῦ ἀνδρός της ν' ἀγοράσῃ δύο σακκιά ἀλεύρι, νὰ βγάλῃ ψωμί και νὰ τὸ πωλήσῃ εἰς τοὺς χωριάτες. Ἐπρεπε νὰ ἔλθῃ ἕνας ἄλλος, ἕνας ξένος, ἀπὸ τὰ Μάλγκαρα, διὰ νὰ κάμῃ αὐτὴ τὴ δουλειὰ εἰς τὸ χωριό, και τότε ν' ἀνοίξουν τὰ μάτια τοῦ Βατζαχτάνη και τῆς γυναίκας του διὰ νὰ ἴδουν τὸν ἥλιο πού ἦτο μέσα εἰς τὴν αὐλὴν των.

Καί ἄρχισαν και αὐτοὶ νὰ βγάζουν ψω-

μί και νὰ τὸ πωλοῦν εἰς τοὺς χωριάτες. Ὁ Γιωργάκης ὁ Βατζαχτάνης εἰμποροῦσε τώρα ἐλεύθερα ν' ἀπλώνῃ τὴν ἀρίθμια του, νὰ ρεύγῃται παταγωδέστερα, και νὰ λέγῃ με τὴν καρδιά του παραμύθια εἰς τὰ καφενεῖα, συναναστρεφόμενος τοὺς προύχοντας τοῦ χωριοῦ και εἰς κάθε λόγο του νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὴν χαϊδευτικὴν και ἠχητικὴν τουρκικὴν λέξι «ἀντασρατζίμ», πού σημαίνει «κατόπιν» συνοδεύοντάς τὴν πότε πότε και με τὸ «ἐφέντιμ».

Τίς πρώτες ἡμέρες, πού θὰ τὰ ἔφκιαχνε με τὸν Ζήκον, και συνέπιπτε αὐτὸ νὰ εἶναι πάντοτε περί τὰ μέσα Μαρτίου, ἡ ἐγκαρδιότης και ἡ ἀραιαία ἐκτίμησις και ἐμπιστοσύνη ἀνῆλθαζόν των ἐμεγάλωνε τὰ στενὰ θύρα τῆς ἀνεκτικότητος τοῦ Ζήκου. Ὁ Ζήκος ἦτο ἄνθρωπος ὀξὺς και θυμώδης, ἐστενωχωρεῖτο ν' ἀκούῃ ἐπανειλημμένως τὴν ἰδίαν ἱστορίαν. Ἦτο οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητος και τὸ καφενεῖο τὸ εἶχε διὰ τὸ κέφι του. Ὅποιος ἦτο βαρετός, δὲν εἴξευρε νὰ διηγῇται καλὰ τίς ἱστορίες και τὰ διάφορα περιστατικὰ πού τοῦ συνέβαιναν ἔξω, πού γύριζε τὸν κάμφο με τὸ μουλάρι του, τὸν ἐδιωγνε. Ἐδιωγνε και τοὺς νεαροὺς, πού δὲν εἶχαν νὰ ποῦν τίποτε, και τὸ καφενεῖο τοῦ ἦτο καφενεῖο τῶν γερόντων. Ἐδιωγνε ἀκόμη και τοὺς θορυβοποιούς, πού κατέστρεφαν τὴν ὀμαλὴν και εὐθυμίαν συζήτησι. Διὰ τοῦτο ἕνας ἀπ' αὐτοὺς, πού εἴξευρε καλὰ τοὺς νόμους, τὸν ἔκαμε μῆνυσι, διότι τὸ καφενεῖο εἶναι δημόσιος τόπος και δὲν ἔχει ἀπεριόριστα δικαιώματα ὁ ιδιοκτῆτης του, διὰ νὰ διώχνῃ ἐκείνους πού δὲν θέλει.

Ὁ Βατζαχτάνης εἶχε τὸ κακὸ ἰδίωμα νὰ λέγῃ και νὰ ξαναλέγῃ τίς ἱστορίες του ἀλλὰ αὐτὸ, ἐξαιρετικῶς διὰ τὸν Βατζαχτάνη, δὲν ἦτο σοβαρό. Τούλάχιστον ἕως τὸ Πάσχα εἰμποροῦσε νὰ λέγῃ, ὅσες φορές ἤθελε τὴν ἰδίαν ἱστορίαν. Ἀλλὰ σιγὰ σιγὰ, μετὰ τὸ Πάσχα, ἄρχιζαν αἱ φιλικαὶ παρατηρήσεις :

— Γιωργάκη, τὸ εἶπες αὐτό. Τὸ θυμοῦμαι ἀπέξω...

Ὁ Βατζαχτάνης ὅμως ἦτο καλὸς πελάτης του, πολυέξοδος και καλοπληρωτής. Ὅταν δὲν θὰ εἶχε ὄρεξι τότε θὰ ἐμίκραιναν ἀναγκαστικῶς τὰ ὀνόματα τῶν φαγητῶν. Π. χ. τὸ τυρὶ θὰ ἐγίνετο τυράκι, τὰ αὐγά αὐγάκια, οἱ τσίροι τριράκια, και οὕτω θὰ ἔτρωγε, όταν δὲν θὰ εἶχε

ὄρεξι, πέντε ἐξ τοιράκια, πέντε ἐξ αὐγάκια, πενήντα δράμια τυράκι καὶ μέλι, πόσο μέλι; ὁ Θεὸς τὸ ξεύρει. Τὸ μέλι ἦτο τὸ πιὸ ἀγαπημένον του φαγητό, καὶ εἰμποροῦσε νὰ σκοτώσῃ ἐκείνον πού θά ἐπείραζε τὸ μέλι του. Ἐδίδασκε εἰς τοὺς χωριάτες νὰ τὸ τρώγουν μὲ τὸ τυρί, διότι μόνον μὲ τὸ τυρί θά εἰμπορέσουν νὰ φάγουν πολὺ χωρὶς νὰ ἀηδιάσουν. Μία ἡμέρα δέ, καθὼς ἔλεγε ὁ ἴδιος, ἐπῆρε δύο οὐκάδες μέλι καὶ ἔφαγε ὅσο πού ἐχόρτασε καὶ ὀλίγο πού ἐπερίσσευσε τὸ ἐκρυψε. Τὸ ἔβαλε εἰς τὰ ξύλα τῆς ὀροφῆς τοῦ σπιτιοῦ του, πού ἦτο χωρὶς νταβάνι, διὰ νὰ τὸ φάγῃ ἀργότερα. Ἀλλὰ ἡ γάτα, ἡ οἱ ποντικοὶ τὸ ἐσπρώξαν καὶ ἔπεσε κάτω. μέσα εἰς τὴ σάλα τοῦ σπιτιοῦ. Τὸ κορίτσι του, πού ἀνέθηκε ἐπάνω, ὡς εἶδε τὸ μέλι χυμένον εἰς τὴ σάλα, ἐφώνασε:

— Μπαμπά, πού τὸ ἔβανες τὸ μέλι;..

Καὶ ἐβρυχήθη ἀπὸ κάτω ὁ Βατζαχτάκης:

— Μὴν πάτε κοντὰ στὸ μέλι, γιατί σὰς ἔφαγα...

Τὸν Αὐγούστο ὁ Ζήκος θά τοῦ ἐκαίνε καὶ καμμιὰ παρατήρησι πού δὲν δουλεύει, πού εἶναι τερμπέλης. Ἀλλὰ εἰς τὰ ἀστεία. Δὲν τὸν ἐπείραζαν τὰ ἀστεία τοῦ Ζήκου τὸν Βατζαχτάκη, μολοντί ὁ Ζήκος τὰ ἐθεωροῦσε ὡς προμηνύματα τῆς ἀποπομπῆς.

Τὸν Σεπτέμβριο ὁ Βατζαχτάκης θά κατελόγιζε ὀλίγη κακοκεφαλὰ τοῦ Ζήκου διὰ τὰ συνεχῆ τσουχερά πειράγματά του. Ἀλλὰ θά ἔλεγε:

— Ποῖς τονε λογαριάζει αὐτόνα;.. μὲ τὸν παρά μου δὲν εἶναι!..

Καὶ συνεπλήρωνε τὴν πολὺ χωριάτικη αὐτὴ παροιμία, τὴν ὁποία ὅσοι θέλουν ἀς τὴν ἐπαναλάβουν κατὰ διάνοιαν, μολοντί ὁ Βατζαχτάκης ἐτόνιζε περισσότερο τίς τελευταῖες λέξεις, αὐτὲς πού ἡμεῖς δὲν εἰμποροῦμε νὰ γράψωμε.

Τὸν Οκτώβριο μεγάλη ψυχρότης εἰς τὰς σχέσεις Βατζαχτάκη καὶ Ζήκου. Ὁ τελευταῖος δὲν ἐγελοῦσε καθόλου, οὔτε παρακολοθοῦσε τίς ἱστορίες τοῦ Βατζαχτάκη, ὁ ὁποῖος διὰ νὰ προκαλῇ περισσότερο τὸ ἐνδιαφέρον, ἐφώναζε ἐντονώτερα, τὸ πρῶτ', πού θά ἐπήγγαιε εἰς τὸ καφενεῖον, τὸ συνηθισμένον προοίμιον τῶν ἱστοριῶν του:

— Ίου... βρὲ παιδιά, τί ἔπαθα ψές...

Καὶ θά ἔλεγε μὲ πολλὰς λεπτομέρειες τί τοῦ συνέβη.

Τὸν Μάρτιο, πού αἱ σχέσεις Βατζαχτάκη καὶ Ζήκου ἦταν πολὺ στενές, ἐκάθονταν πολὺ ἀργὰ τὰ βράδια εἰς τὸ καφενεῖο καὶ συνηθέστερη ἀσχολία των ἦτο νὰ συζητοῦν καὶ νὰ μαλώνουν ἐνίοτε διὰ τὰ πλούτη τοῦ Βατζαχτάκη καὶ μερικῶν ἄλλων χωρικῶν, πού παρ' ἐλπίδα ἀπέκτησαν ἓνα μικρὸ κεφάλαιο.

Ἀπὸ αὐτοὺς ἦτο καὶ ὁ Μπαχαρλῆς, κουμπάρος καὶ φίλος τοῦ Ζήκου, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἐτακτοποίησε τὴ θέσι του ἀπέναντι τοῦ Βατζαχτάκη, ὅσον ἀφορᾷ διὰ τὰ πλούτη, τὰ ἔβαλε ὕστερα μὲ τὸν Ἀγαθανάση.

Ὁ Ἀγαθανάσης ἦτο φημισμένος πλούσιος ἀπὸ τὸ Γάνο. Ἀλλὰ ὁ θυμὸς μας ὁ Ἀγαθανάσης ἐπειδὴ ἦτο τὸ ἀντίθετο, πολὺ πτωχός, οἱ χωριάτες διὰ κόροῦδιὰ τὸν ἔλεγαν Ἀγα-Θανάση. Δὲν ἐδιδόμουν διὰ τὴν κοροϊδίαν καὶ ξαφνικὰ ἐκείνο τὸ βράδυ, τὰ ἔβαλε μὲ τὸν Μπαχαρλῆ καὶ χωρὶς διατυπώσεις τοῦ ῥέχθηκε στὰ γερὰ καὶ ἤθελε νὰ διαγωνισθῇ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ πλούτη. Ὁ Μπαχαρλῆς ἔγινε ἔξω φρενῶν.

— Ἀλήθεια!.. ἔχεις καὶ σὺ λίρες; Ἀμα εἶναι ἀλήθεια τώρα θά πάω νὰ πετάξω τὸ σακκούλι μέσα στὸ ρέμα.

Τόσο ἀπίστευτο τοῦ ἐφαίνετο διότι ὁ Ἀγαθανάσης ὡς μόνον εἰσοδήματά του εἶχε τὸ χάκι του ἀπὸ τὸ θέρο, ἓνα δύο μῆνες πού θά ἦτο ἀγροφύλακας καὶ τὸ χειμῶνα θά ἐδούλευε εἰς τὰ ἀμπέλια. Ὁ καυγὰς ἀναψε, διότι δὲν ἔλειπαν οἱ καλοθεληταὶ πού παρώτρυναν τὸν Ἀγαθανάση νὰ μὴν ἀφήνῃ ἡσυχον τὸν Μπαχαρλῆ καὶ ἡ ζωηρὴ συζήτησις ἐπῆρε τὸν ὁρόμον της:

— Ἐ... καὶ πόσες λίρες ἔχ'ς;.. Ἐχς καμμιὰ λίρα;..

— Μόνε μίνια!... Τί λὰς, βρὲ Μπαχαρλῆ;..

— Ἐ... πόσες; ἔχς δύο....

— Καὶ βάλε...

— Πόσες;...

— Ἐξ! ἔξ σωστὲς, τσίλικες τσίλικες.

— Μπα, μπᾶ, μπᾶ... ψέμματα. Ἐξ λίρες ἄμα ἔχς ἐσὺ ἐγὼ θά γκόψω τὸ κεφάλι μ' ἀνάποδα...

Ἀπὸ τὸ σβέρκο δηλαδὴ, συνήθως ἔλεγαν καὶ μὲ τὸν «τσεκμέ» πού ἦτο τοξοειδὲς καὶ ὀδοντωτὸ μαχαίρι, καὶ τὸ ἐχρησίμευαν διὰ νὰ κλαδεύουν.

Ἀλλὰ τὰ πράγματα δὲν ἔφθασαν ἔως ἐκεῖνο τὸ σημεῖον. Ἄλλοι ἐπρότειναν μέσες λύσεις καὶ τέλος ἔβαλαν στοίχημα ἕαν

ὁ Ἀγαθανάσης θὰ εἰμποροῦσε ἐκεῖνο τὸ βράδυ νὰ μετρήσῃ ἕξ λίρες, ὁ Μπαχαρλῆς θὰ υπέκυπτε καὶ ὡς σημείον ὑποταγῆς ὠρίσθη ὁ Ἀγαθανάσης νὰ βάλῃ τὸ χέρι του καὶ νὰ φράξῃ τὴν εἴσοδον τοῦ καφε-
νείου, ποῦ ἦτο στενὴ καὶ εἶχε μὴ μόνον-
φυλλὴ θύρα, καὶ κάτω ἀπὸ τὴν ταπεινὴ
αὐτὴ ἀψίδα ποῦ θὰ ἐσχημάτιζε τὸ χέρι
τοῦ Ἀγαθανάση, θὰ ἐπερνοῦσε ὁ Μπα-
χαρλῆς. Αὐτὸ ἦτο τὸ στοίχημα. Ἄν ὁ Ἀ-
γαθανάσης δὲν θὰ εἰμποροῦσε νὰ μετρήσῃ
τίς ἕξ λίρες, θὰ ἔβαζε ὁ Μπαχαρλῆς τὸ χέ-
ρι του καὶ θὰ ἐπερνοῦσε ἀπὸ κάτω ὁ
Ἀγαθανάσης.

Ἐτρεξε λοιπὸν εἰς τὸ σπίτι του ὁ Ἀγα-
θανάσης, ποῦ ἦτο πολὺ κοντὰ εἰς τὸ κα-
φενεῖο, καὶ σὲ λίγο, ἐμπρὸς εἰς τὰ ἐκπλη-
κτικὰ μάτια τοῦ Μπαχαρλῆ ἐμέτρησε ἐ-
πάνω εἰς τὸ τσιμεντοστρωμένον δάπεδον τίς
ἕξ λίρες...

Τώρα!... Ἐσώπασε καὶ συμμαζεύθηκε
ὁ Μπαχαρλῆς καὶ θριαμβευτικὰ ὁ Ἀγα-
θανάσης ἔβαλε τὸ χέρι του εἰς τὴν εἴσοδον,
ὅσο χαμηλὰ τοῦ ἐπέτρεπε ἡ συνειδήσις
του καὶ ὑπεχρέωσε τὸν Μπαχαρλῆ νὰ πε-
ράσῃ ἀπὸ κάτω.

Δὲν εἰμποροῦσε νὰ κάμῃ καὶ διαφορετι-
κὰ ἀφοῦ ἔχασε εἰς τὸ στοίχημα ὁ δυστυ-
χησμένος, ἐχαμήλωσε, συμμαζεύθηκε διὰ
νὰ χωρήσῃ καὶ ἐπῆρε τὴν ἀπόφασιν νὰ πε-
ράσῃ.

Τὴν ὥρα ὅμως ποῦ ἐπερνοῦσε μία ὁ-
μοβροντία τῶν παρισταμένων ἀπὸ «γιού-
χα», ἐμεγάλωσε καὶ παρέτεινε τὰ ὀλίγα
δευτερόλεπτα ποῦ ἐχρειάσθησαν διὰ νὰ
ἐκτελεσθῇ τὸ στοίχημα.

Ὑστερὰ ἀπὸ λίγες ἡμέρες τὸ χωριὸ ἐ-
τοιμάσθηκε νὰ ἐορτάσῃ τὸ Πάσχα.

Ἐπλυνε ἡ Ζαρμπάρα τίς καντήλες καὶ
ἐσφουγκάρισε τὴν ἐκκλησίαν. Οἱ νοικοκυ-
ρὲς ἔβαψαν τὰ αὐτὰ ἔκαμαν τίς κολου-
ρες των καὶ τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδι τὸ
χωριὸ ἦτο προσηλωμένον εἰς τὴν ἐορτὴν.

Ὁ Βατζαχτάκης ἦταν καὶ ἐπίτροπος
εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἀπὸ τῆς Μεγάλῃς
Πέμπτης ἀρχίζει ἡ πολλὴ δουλειά. Ὅλοι
οἱ χωριανοὶ, μικροὶ μεγάλοι καὶ τὰ παιδιὰ
ἀκόμη ποῦ ἐπῆγαιναν εἰς τὸ σχολεῖο, θὰ
ἐπρομηθεύοντο λαμπάδες καὶ σαμάδες διὰ
τὸ «Λέησο», ὅπως ἔλεγαν τὸν Ἐπιτάφιο,
καὶ διὰ τὴν Ἀνάστασιν, τὴν πρώτη καὶ τὴν
δεύτερη. Ὅλη αὐτὴ ἡ πώλησις ἐγίνετο διὰ
λογαριασμό τῆς ἐκκλησίας καὶ κανεὶς δὲν
εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ πώλῃσιν κηρία καὶ
λαμπάδες.

Ὁ Βατζαχτάκης ἀληθινὸς κέρβερος τῶν
συμπερόντων τῆς ἐκκλησίας, ἐπόπτευε
καὶ ἐπωλοῦσε λαμπάδες καὶ σαμάδες εἰς
ἓνα μεγάλο τραπέζι τοποθετημένον εἰς
τὸν νάρθηκα. Ἐμάζευσεν τὰ τοιντέζια καὶ
τὰ κάρτα καὶ τὰ μετζήτια μέσα εἰς τὴν
μεγάλῃ σακκούλᾳ του διὰ νὰ τὰ παραδώ-
σῃ εἰς τὸν ταμίαν.

Εἰς ἓνα ἄλλο τραπέζι ἐκάθητο ὁ πα-
πὰς μὲ ἓνα παιδί καὶ ἔγραφε τὰ ὀνόμα-
τα ποῦ θὰ ἐμνημόνευε τὸ βράδυ εἰς τὸ
«Λέησο», χάριαν τὰ ζωντανά, χάριαν τὰ
πεθαμένα.

Καὶ ἔτσι λοιπὸν ὁ Βατζαχτάκης, μὲ τὸ
νέον ἐπάγγελμα ποῦ ἀρχισε, καὶ ποῦ τὸν
ἐδόλενε καλλίτερα, διότι ἡ γυναῖκα του
καὶ τὰ κορίτσια τοῦ ἐξύμνωναν, ἐκουθα-
λοῦσαν κλάρες, ἔκαμαν τὸ φούρνο, ἐφούρ-
νιζαν, ξεφούρνιζαν, ἐπωλοῦσαν τὰ ψωμιά,
ἐκεῖνος εἰμποροῦσε ν' ἀσχολῆται καὶ μὲ
τὰ κοινὰ πράγματα. Χάρις δὲ εἰς
τοὺς καλούς του τρόπους, ποῦ εἴξευρε νὰ
εἶναι ἀνεξάντλητος εἰς κομπλιμέντα πρὸς
τοὺς ἰσχυροὺς καὶ μεγαλόκαρδος πρὸς
τοὺς κατωτέρους του, ἀπέκτησε δημοτι-
κότητα καὶ ὁ λόγος του ἐκυριαρχοῦσε εἰς
τὰ καφενεῖα. Μερικοὶ, ποῦ τὸν ἐζήλευαν,
τὸν ἐκαρδοῦσαν, διότι ἦτο ἀγράφματος
καὶ πότε πότε ἔλεγε ἀνάποδα τίς λέξεις
καὶ κατέστρεφε τὴν ἔννοια, ἀλλὰ αὐτὸ
ἦτο ἀσήμαντον. Μία φορὰ μόνον τὰ εὗρηκε
στενά, διότι, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ, εἶπε
εἰς τὸν διοικητὴ τοῦ καρακιοῦ, ποῦ
ἦτο ἀπὸ τὴν Κρήτη καὶ εἴξευρε καλὰ
τὰ ἑλληνικά, μία παροιμία, ποῦ ἐνῶ δὲν
ἔχει καμμία πρόστυχη λέξι, ἔχει πολλὴν
πρόστυχον ἔννοια. Ὁρμίζετο οὖν δὲν εἴξευ-
ρε τὴν σημασίαν τῆς παροιμίας αὐτῆς
καὶ ἐπεμδῆσαν καὶ ἄλλοι χωριανοὶ καὶ
ἐπέτυχαν νὰ κατευνάσουν τὸν θυμὸν τοῦ
τοῦρκου. Διὰ νὰ ἱκανοποιηθῇ δὲ ἡ πέ-
ριέργεια τῶν φίλων μας, θὰ εἰπώμεν μὲ
δύο λόγια πῶς ἐγίνετο τὸ πρᾶγμα: Ὁ τοῦρ-
κος δὲν εἰμποροῦσε νὰ φάγῃ ἓνα ὀλό-
κληρον ψωμί τὴν ἡμέραν δὲν τοῦ ἐρχότανε
δὲ καὶ καλὰ ν' ἀγοράζῃ μισὸ ψωμί, καὶ
παρεκάλεσε τὸν Βατζαχτάκη νὰ τοῦ κά-
μνῃ ψωμιά τῆς μισῆς ὀκάς.

Καὶ ὁ Βατζαχτάκης μὲ ὅλη τὴν εὐ-
γένειάν του τοῦ εἶπε:

— Νὰ βάν'ς στὸ μεζέ σ' λεμόν'...

Θέλησε δηλαδὴ νὰ τοῦ εἰπῇ, ἀστετυό-
μενος, ὅτι δὲν εἰμπορεῖ νὰ τοῦ κάμῃ αὐτὴ
τὴ χάρι. Ἀλλὰ ἡ παροιμία αὐτὴ ἔχει καὶ
ἄλλῃ ἔννοια, ποῦ ἐάν τὴν εἴξευρε ὁ Βα-

τῆς αὐτῆς ποτὲ βέβαια δὲν θὰ τὴν ἐξεστόμωζε.

Τὸ Μεγάλο Σάββατο τὸ βράδυ τὸ χωριὸ ἐλόκληρον ἐμοσχοβολοῦσε ἀπὸ τὸ ἀρνίον ποὺ ἐβράζε· μετὰ τὸ μελίσσοδότανον, μετὰ τὸν δούσιον, τὸν μάλαθρον καὶ μετὰ τὰ φρέσκα τὰ κρομμυδάκια, ποὺ μετὰ αὐτὰ θὰ ἐπαρασκευάζαν οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ τὸν περίφημον καπαμῆ, διὰ νὰ φάγουν τὴν νύκτα, ποὺ θὰ ἐγύριζαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου θὰ ἐπῆγγαιναν ὅλοι οἱ χωριανοὶ διὰ νὰ ἀκούσουν «τὸν Καλὸ τὸ λόγον», δηλαδή τὸ «Χριστὸς ἀνέστη».

Ὁ Βατζαχτάκης μετὰ ἀνυπομονησίαν ἐπερίμενε νὰ τελειώσῃ ὁ παπάς, διὰ νὰ φάγῃ τὸ νόστιμον αὐτὸ φαγητό, ποὺ ἀπὸ ἐβδομάδες τώρα ὦλε τὸ εἶχε εἰς τὸ νοῦ του καὶ τρέχανε τὰ σάλια του.

Σὰν ἔφαγε ὅμως τὴν πρώτην βουκίαν, δὲν εἰσπόρευσε νὰ φάγῃ δευτέρην ἀπὸ τὴν ἀρμύραν. Πῶς αὐτό; Τὰ κορίτσια τοῦ ἐκύτταζαν τὴ μάνα των καὶ ἐκείνη τὰ κορίτσια τῆς καὶ ὅλες μαζί τὸν Βατζαχτάκη καὶ ὁ Βατζαχτάκης ἐκείνας. Τί εἶχε συμβῆ;

— Ἐβανες καὶ σὺ ἀλάτι στὸ φαγί;

— Γιατί; μήπως ἔβανες καὶ σὺ;

Καὶ τέλος ἀπεδείχθη ὅτι καὶ ὁ Βατζαχτάκης, καὶ ἡ γυναῖκα του ἡ Μορφιά, καὶ τὸ Σεβάνι, καὶ ἡ Ζαχερένια, ἔβαλαν ἀλάτι εἰς τὸ φαγί, χωρὶς νὰ τὸ δοκιμάσουν. Δὲν εἰσπορεύσαν δὲ νὰ τὸ δοκιμάσουν διότι ἔως ὅτου ὁ παπάς θὰ πῇ τὸν Καλὸ τὸ λόγον, τὸ Χριστὸς ἀνέστη, θεωρεῖται σαρκιστὴ καὶ θὰ ἦτο ἁμαρτία μεγάλη νὰ νηστεύῃ κανεὶς ὅλη τὴν Σαρακοστήν καὶ νὰ ἀρτυθῇ τὴν τελευταίαν ὥρα, λίγο πρὶν ὁ παπάς εἰπῇ τὸ Χριστὸς ἀνέστη.

Ὁ δυστυχισμένος ὁ Βατζαχτάκης κατέπνιξε τὸν θυμὸν του, χάρις εἰς τὴν ἡμέραν ποὺ ἦτο, ἔφαγε μερικὰ αὐγάκια, λίγο τυράκι καὶ κοιμήθηκε.

Τὸ πρωτὶ, λίγο ἀργὰ ἐννοεῖται, θὰ ἐγίνετο ἀπαραιτήτως ἡ συνάθροισις τῆς γερουσίας εἰς τὸ καφενεῖο τοῦ Ζήκου, ὅπου ὁ καθένας θὰ ἔλεγε πῶς ἐπέρασε τὴν νύκτα, θὰ ἐσυζητοῦντο τὰ μικροεπεισόδια ποὺ κατ' ἀνάγκην, ὡς ἐκ τοῦ συνωστισμοῦ, θὰ ἐγίνοντο εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καμμία παρεξήγησις μετὰ τοὺς τούρκους, ποὺ ἐνοῦσαν ν' ἀπαγορεύουν, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ τὸ ἐπιτυχάνουν ποτέ, τοὺς πυροβολισμούς, καὶ αὐτὸ ἐθεωρεῖτο ἀπὸ τοὺς χωριανούς παρέμβασις εἰς τὰ θρησκευτικὰ

μας καθήκοντα, θὰ ὀμιλοῦσαν διὰ τίς λιποθυμισμένες, ποὺ δὲν εἰσπορεύοντο νὰ μὴ ὑπάρχουν, καὶ δι' ἄλλα, ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἐπεισοδίων, ποὺ δὲν ἔλειπαν οὔτε οἱ τραυματισμοί, διότι ὅλοι ἐπερίμεναν τὸ Πάσχα διὰ νὰ δοκιμάσουν τὰ πιστόλια των.

Μετὰ ἀνυπομονησίαν ὅλοι ἐπερίμεναν τὸν Βατζαχτάκη, ὁ ὅποιος κατὰ τὴν εἰρήνην, διότι αὐτός, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Παραδόουλα, ποὺ τὸν ἐκορόιδευε, διότι τὸν ἐζήλευε, εἰσπορεύοντο νὰ κάμῃ καὶ τὸν φύλλο βουδάλλιν.

Ἀργήσε λίγο νὰ φανῇ ὁ Βατζαχτάκης καὶ ἀπορεύσαν ὅλοι τί νὰ ἔπαθε, ἀλλὰ δὲν ἐπέρασε πολὺ καὶ ἐπρόβαλε ἀπὸ τῆς γωνίας, κατσοφιασμένος καὶ σκεπτικὸς. Εἶχε τὰ χέρια του πῖσιν καὶ ἐδάδιζε σὰν ἀποκαμωμένος.

Μόλις ἐμβήκε μέσα εἰς τὸ καφενεῖο, ἐσήκωσε μία τὰ χέρια καὶ ἐφώνησε:

— Ἰ... μὲν παῖδιά!... τί ἔπαθα ἐφές!

Ὁ Ζήκος καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐξαφνίσθησαν, διότι δὲν ἦτο ἀκόμη ἡ ἐποχὴ τοῦ ἡφονὶ τοῦ Βατζαχτάκη θὰ ἔπαιρνε αὐτὸν τὸν τόνο, καὶ εἶπαν μετὰ τὸ νοῦ των πῶς κατὰ τὸ σοβαρὸν θὰ τοῦ συνέβη.

Καὶ ἄρχισε ὁ Βατζαχτάκης μετὰ πολλὰς λεπτομέρειας νὰ ἐξιστορῇ τὸ ἐπεισόδιον. Δηλαδή πῶς ἡ Μορφιά, φεύγοντας διὰ τὴν ἐκκλησίαν, ἔβαλε ἄλας εἰς τὸ φαγί, πῶς καὶ ἐκεῖνος, ἐπειδὴ τὸ θέλει ὀλίγον ἀλμυρὸν, ἔβαλε λίγο ἀλατῆτι, πῶς καὶ τὸ Σεβί, ποὺ ἐσηκώθηκε ὕστερον ἀπὸ τὴν Ζαχερένιαν, δὲν παρέλειψε νὰ βάλῃ ἄλας εἰς τὸ φαγί, μὴ ξέροντας πῶς ἡ Ζαχερένια εἶχε βάλει πρὶν κατεβῇ κάτω, καὶ, μ' ἕνα λόγο, ἔδωκε τὸ συμπέρασμα ὁ Γιώργης ὁ Κάλφας, ποὺ εἰξευρε νὰ συνοψίξῃ καὶ νὰ ἐπιγραμματίξῃ τὰς ὑποθέσεις:

— Ἀρμυρὴ ἡ Λαμπρή, ἔ, Γιωργάκη!

«Ὅλοι ἐγέλασαν μετὰ τὸ πάθημα τοῦ Βατζαχτάκη καὶ διεσκέδασαν τὴν θλιθερὴν προδιάθεσιν ποὺ τοὺς ἐνέπνευσε τὸ ὕψος του καὶ τὸ προύμιόν του. Ἐφάνηκε δὲ πολὺ ἀστείαν εἰς τοὺς χωριανούς ἡ ἱστορία αὐτὴ καὶ ὅποιος ἤρχετο εἰς τὸ καφενεῖο, μετὰ τρόπον τὸν παρώτρυναν οἱ ἄλλοι νὰ ἐρωτήσῃ τὸν Βατζαχτάκη πῶς ἐπέρασε τὴν Πασχαλιά.

Καὶ ὁ Βατζαχτάκης, ποὺ δὲν ἐβαρύνετο τὰς ἐπαναλήψεις, ἔλεγε εἰς τὸν καθένα ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ μετὰ ὅλας τὰς λεπτομερείας τὸ πολὺ θλιβερόν, δι' ἐκεῖνον, συμβὰν τῆς νύκτας. Εἰσπορεῖ νὰ τὸ εἰ-

πε έως τὸ μεσημέρι πενήντα καὶ ἑξήντα φορές. Ὁ Ζήκος ἐγελοῦσε καὶ ἐδιασκεδάζε καὶ αὐτός. Δὲν ἐδυσανασχετοῦσε ἀπὸ τὰς ἐπαναλήψεις τοῦ Βατζαχτάκη. Ἦτο ἐνωρίς ἀκόμη. Τὰ παράθυρα ἦσαν ἀνοικτά, τὸ καφετεῖο ἀσβεστωμένο. Ἡ εὐωχία δὲ τῆς ἀνοίξεως ἐπλημύριζε τὸ χωριό. Εἶναι ὀρμητικὴ ἡ ἀνοιξὶς εἰς τὴν Θράκην. Ὑπομένει ὁλόκληρο τὸν χειμῶνα θαμμένη μέσα εἰς τοὺς κόλπους τῆς μάννας γῆς. Τὰ δένδρα τότε φαίνονται ὥσάν νὰ εἶναι ξηρά, χωρὶς φύλλα καὶ ἡ φύσις ὑπνώττει περιτυλιγμένη τὴν θεΐα της νάρκη. Καὶ τὸν Ἀπρίλιο ξυπνάει καὶ τὸ ξύπνημά της εἶναι ὀρμητικὸ καὶ αἰσθητὸ εἰς ὅλους. Τὰ βουνὰ πρασινίζουν καὶ μία μυριόστομος φλυαρία χιλιάδων πουλιῶν, ἀηδονιῶν, γε-

ληδονιῶν καὶ ἄλλων, χαιρετίζει τὸν ἥλιο καὶ τὴ φύσι, ποὺ τόσον ἀφειδῶς παρέχει τοὺς χυμούς της. Τὰ ἀνοιξιάτικα ἀεράκι καθαρίζει τὸν μολυσμένον ἀέρα καὶ κατευνάζει τίς δυστροπίες καὶ τοὺς θυμούς τῶν ἀνθρώπων, μία δὲ ἁρμονία βασιλεύει εἰς τὴν φύσιν.

Τὰ ἐρεύγματα τοῦ Βατζαχτάκη, ἀσημαντὴ λεπτομέρεια, παρεμερίζοντο ἐμπρὸς εἰς τὴν μεγάλην χαρὰν τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἡθικῆς ἀναγεννήσεως καὶ μία εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν Θεὸν ξεχύνεται ἀπὸ ὅλων τὰς καρδίας, διότι δὲν ἠθέλησε νὰ ἀφήσῃ χωρὶς ἀπτόν περιεχόμενον τὸν χαιρετισμὸν τῆς ἡμέρας, τὸ «Χριστὸς ἀνέστη».

Ε. Ζ.

ΑΙ ΤΑΡΑΧΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ὁ Κάρολος Ε' συνεκάλεσεν εἰς Βορμάνην τὴν Δίαιταν, ἣ ὅποια μαζί με ἄλλας ὑποθέσεις, θὰ ἐξήταζε καὶ τὰ κατὰ τὸν Λουθήραν, διό καὶ ἐκλήθη οὕτως εἰς ἀπολογία.

Ἐδυσσευστήθησαν μετὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτῆν τοῦ αὐτοκράτορος οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ πάπα, διότι ἐθίγοντο τὰ παπικὰ δικαιώματα, δὲν ἠδύνατο ὁμοῦς ὁ αὐτοκράτωρ νὰ κἀγῃ καὶ διαφορετικὰ, διότι ὁ Λουθήρος ἐδοξάζετο ὡς ἅγιος εἰς τὴν Γερμανίαν.

Ἐξέκρινε λοιπὸν θεωρητικῶς, καὶ μετὰ «σαλβοκονότο» πάντοτε, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Βορμάνην, καὶ εἰς τὸν δρόμον τὸν ἐσφαλμῆεν εἰς τὰς διαφορὰς πόλεις καὶ ἐξεφώνηε λόγους κατὰ τοῦ πάπα, τοὺς ὅποιους καὶ ἐτύπωνε πρὸς εὐρυτέραν διάδοσιν. Τέλλος ἐφύλαξε εἰς Βορμάνην οὐνοδουρέμενος ἀπὸ ἐκατόν ἱππεῖς φίλους του. Ἐπῆγε δὲ εἰς τὴν Δίαιταν, ὅπου κατεφέρθη βανάσιος κατὰ τοῦ πάπα.

Ματαίως προσεπάθησαν ἐκεῖ οἱ διάφοροι ἀρχιεπίσκοποι, ἐπίσκοποι καὶ ἄλλοι θεολόγοι νὰ τὸν πείσωσι νὰ μεταβάλῃ γνώμην. Αὐτὸς ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐδέχετο.

Ἐξαντληθείσης δὲ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς ἀνεκτικότητος τοῦ αὐτοκράτορος, τὸν ἐξεδίωξαν ἀπὸ τὴν Δίαιταν, διότι ἐθίξε καὶ τὴν ἐν Κωνσταντίνῃ σύνοδον, ἣ ὅποια συνεληθῆσα κατὰ τὸ 1414 διευθύνθησαν ὀριστικῶς τὰς ἀναφεύσας τότε διαφορὰς ἐν τῇ Δυτικῇ ἐκκλησίᾳ. Ἀλλὰ ὁ Λουθήρος ὀλίγον ἐνδιεφέρετο διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, ὀλιγώτερον δὲ διὰ τὴν ἀκεραιότητα καὶ ἀσφάλειαν τῆς αὐτοκρατορίας.

Διὰ τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ ὄχι μόνον τὸν ἐξεδίωξεν ἀπὸ τὴν Δίαιταν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπρόσταξεν, εἰς διάστημα εἰκοσι ἡμερῶν, νὰ φύγῃ καὶ εἰς οὐδεμίαν ἐπαρχίαν τῆς ἐπικρατείας του νὰ εὐρίσκηται.

Ἠναγκάσθη νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ Βορμάνης τὴν 26ην Ἀπριλίου τοῦ 1521 καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ φρούριον τῆς Βατοδέργης τοῦ δουκὸς τῆς Σαξωνίας.

Ἀλλὰ τὸ πλῆθος ἐθορυβήθη καὶ παρ' ὀλίγον νὰ φωνέσῃ τοὺς ληγάτους τοῦ πάπα,

πολὺ δὲ ἐθροισμένη καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ἐκ τῆς διαγωγῆς του αὐτῆς πρὸς τὸν Λουθήραν.

Ἀλλὰ ὁ Κάρολος Ε' ἦτο μονάρχης ισχυρὰς ἀρχῆς καὶ χωρὶς νὰ διστάσῃ καθόλου ἡ αὐτοκρατορικὴ ἀπὸ τὴν δυσσορίαν τοῦ πληθους, διὰ ὅρου ἐπεκύρωσε τὴν ἀπόφασιν του περὶ ἐξουσίας τοῦ Λουθήρου καὶ περὶ ἐκπτώσεως ἀπὸ τῶν ὀφφικίων των καὶ δημεύσεως τῶν ὑπαρξόντων των πάντων τῶν ὑπερασπιστῶν καὶ ὁμοφρόνων αὐτοῦ, ὡς καὶ τῶν διδασκῶν τροφῆν ἢ καταλύματα εἰς αὐτόν. Ἐπὶ πλέον δὲ διάταξε νὰ δεθῇ καὶ νὰ ἀποσταλῇ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, καὶ τὰ βιβλία του νὰ καθῶσι καὶ τοῦ λοιποῦ οὔτε νὰ τοιμήσῃ κανεὶς νὰ τοῦ τυπώσῃ τίποτε, οὔτε καὶ νὰ φυλάξῃ εἰς τὴν βιβλιοθήκην του βιβλία αὐτοῦ.

Ὅλοι δὲ οἱ φίλοι καὶ οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Λουθήρου κατεκραύγαζον κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τοῦ κατελόντων ἀμάθειαν καὶ πάθος.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Λουθήρος ἀγανακτήσας διὰ τὴν καταδρομὴν αὐτὴν τοῦ αὐτοκράτορος ἐξέπεσεν εἰς μεγαλειτέρας αἰρέσεις, αἱ ὅποια καταφαίνονται εἰς τὰ ἀκόλουθα βιβλία του, «περὶ ἐξομολογήσεως μυστικῆς», «περὶ μοναστικῆς βίου», «περὶ καταργήσεως τῆς θείας λειτουργίας» καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἐξεδίωξαν ἀπὸ τοῦ φρουρίου τῆς Βατοδέργης.

Παρὰ τὸ ἐσφαλμένον τῆς Λουθηρανῆς διδασκαλίας, εὐρεθῆσαν πολλοὶ μορφωμένοι κληρικοί, ἐν οἷς καὶ ὁ ἐν Ἐλβετίᾳ διάκονος καταστάς προσετὼς Ζουβίγκλιος, οἱ ὅποιοι, μερικὰς τροποποιήσεις, ἐνεκοινώθησαν τὰ διδάγματα τοῦ Λουθήρου, ἄλλοι πάλιν παρὰ τὸν καὶ διέστρεψαν τὴν διδασκαλίαν του, ὥστε νὰ ἀναγκασθῇ ὁ ἴδιος ὁ Λουθήρος νὰ ἐπέμειν διὰ νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ ἀπὸ τὸν κατήφορον ποῦ ἐπῆραν, μεγάλη δὲ ἀναστάσις καὶ σύγχυσις ἐπῆλθεν εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἀπόρροια δὲ τοῦ κινήματος τοῦ Λουθήρου εἶναι καὶ ἡ ἐν Παρισίοις σφαγὴ τῶν Οὐγενότων κατὰ τὴν ἐπιστημασμένην ὑπὸ τῆς ἱστορίας νύκτα τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου.

Ἀλλὰ πλὴν τοῦ Καρόλου Ε' καὶ τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας, οἱ ὅποιοι ἐστάθησαν